

ПОЕТИКА ОБРАЗУ ЗАПОРІЗЬКОЇ СІЧІ В ІСТОРИЧНІЙ ПОВІСТІ АДРІАНА КАЩЕНКА «ЗРУЙНОВАНЕ ГНІЗДО»: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ І СЕМАНТИКО-СТИЛІСТИЧНИЙ ВИМІРИ

У статті проаналізовано особливості функціонування образу Запорізької Січі в українській літературі та соціокультурному просторі.

Ключові слова: історична повість, хронотоп, Запорізька Січ.

Постановка наукової проблеми та її значення. Проза А. Кащенко сприяла символізації знакового місця українського минулого – Запорізької Січі – як місця зруйнованого благодатного краю, що особливо виразно проявилось у творі «Зруйноване гніздо». Уже одна назва вказує на те, що автор намагається осмислити історію не тільки роду козака Балана, а й усієї Запорізької Січі після руйнування її Катериною II – і не стільки у географічних вимірах, скільки як складову частину соціокультурного буття українців та етноментальної історії нації.

І хоча проза письменника має досить ґрунтовну наукову рецепцію (у працях А. Гуляка, Ф. Кейди, Г. Корицької та інших дослідників), однак деякі аспекти вивчені недостатньо. Особливо коли йдеться про теоретичні узагальнення та рецепції образів прози А. Кащенко в контексті загальної соціокультурної ситуації ХХ ст. – доби, коли трансформація українського минулого набула вражаючих масштабів. Потреба системного аналізу соціокультурних і семантико-стилістичних вимірів прози А. Кащенко зумовлює **актуальність дослідження**. Воно буде виконано на основі ідей нового історизму (С. Грінблат та ін.), заснованих на концепції розмитості та умовності меж, які начебто відділяють культурні практики та літературні твори, а також засадах сприйняття літературних текстів як невіддільної частини і нелітературного (соціального, культурного тощо) простору.

Виклад основного матеріалу та обґрунтування отриманих результатів дослідження. Сакрохронотоп (І. Набитович) Запорізької Січі в А. Кащенко має трагічний дисонанс – це земля, із втратою якої втрачається минуле козаків. Уже перші картини «Зруйнованого гнізда»

описують сум козака Балана, який один із-поміж молоді, що його оточує (дочки Галі, молодих братів Рогозяхних), розуміє, що хоч і «не вперше зруйновано Січ Запорозьку: руйнували її й татари, й турки, й москалі, а вона знову вставала, бо жива була душа козацька... Тепер же Січ вмерла навіки, бо ви зганьбили її... от що! А козацьку славу затоптали ви в болото. Ось у чому мука пекельна! Не боліло б моє серце, коли б я знав, що Січ зруйновано після того, як залито кров'ю її шанці... Та смерть була б не довговічною, бо кров, пролита за рідний край, дає паростки і веде за собою нове життя; ся ж смерть, що ви заподіяли Січі, є смерть ганебна, а може, боронь Боже, й довічна. Нема чого й говорити: ви самі власними руками задавили свою матір!» [5, с. 457]. Старий Балан уміє «читати» степові знаки («У степу не було ні шляху, ні стежки, ні навіть людського сліду і од волів визирали з трави тільки великі гострі роги, уквітчані Галиними стрічками. Проте старому січовику й не треба було шляху: він бачив по степових кряжах могили і по тих могилах розпізнавав, куди треба простувати, щоб не потрапити ні у яр, ні у скелювату балку, ні у сторчовий байрак» [5, с. 459]) і знає, що «люде помирають, а земля все живе» [5, с. 463].

Зіткнення «свого – чужого» вперше з персонажами відбувається на шляху до монастиря, коли зустріч із драгунами війська генерала Текелія нагадує старому козакові, що «по запорозьких землях почали вже панувати чужі люди і повелися нові звичаї, колишнім же власникам сих земель тепер немає вже й захисту» [5, с. 462]. Оповідь А. Кащенко від перших сторінок розгортається повільно: це поетичні рядки про красу Степу і Запорізької Січі та трагічні роздуми про славне минуле цього краю. Поїздка козака супроводжується його розповідями про минуле, які з цікавістю слухає Галя, та підсумовується трагічним розпачем старого січовика. «Боже мій, Боже мій! – сказав він, ковтаючи сльози. Що ж тепер з тобою буде, мій вільний, укоханий краю? Чи на те ж наші батьки обороняли тебе од бусурманів, не шкодуючи свого життя, щоб дістався ти чужим людям на поталу?» [5, с. 464].

Ці перші епічні картини, до яких уписано не тільки власне пейзажні картини, а й легенди та перекази краю, що їх розповідає своїй дочці Балан, формують ідеалізований образ Січі як місця сакрального, іще включеного до індивідуальної та колективної історичної пам'яті всіх персонажів твору. Запорізька Січ тут – це батьківщина всього козацтва загалом та кожного із персонажів окремо, вона – джерело духовного натхнення для Балана, Рогози та Галі.

Образ Запорізької Січі як батьківщини продовжується в образі дому, яким опікується Галя. Однак навіть у тому домі невільно згадувати Запорізьку Січ, адже, як каже Гнат, товариш Рогози: «Тепер ми, братику, так тут живемо, як ті миші: вийдеш з хати, та й озирасешся на всі боки; а в хаті й слова про запорозьку волю не промов, бо по всіх хатах москалі стоять» [5, с. 472]. Більше того – московський унтер, який з'являється одразу після довірливої розмови двох колишніх запорізьких козаків, говорить: «Немає запорожців, не повинно бути й їхнього вбрання! Зараз скинь та сховай у возі, бо вже як я сам стягну його з тебе, то вже більше не одягнеш!» [5, с. 473–474]. Так у романі поступово вимальовується антиколоніальний дискурс, у якому буде відтворено руйнування одного з глибинних родових архетипів – родової причетності, що її К. Г. Юнг описав як «містичну причетність» первісної людини «до ґрунту, на якому вона живе і в якому містяться духи лише її предків» [12, с. 284]. Приналежність до Запорізької Січі, вірність її ідеалам надалі буде розгортатися в «Зруйнованому гнізді» як мотиви приналежності до свого світу, а її степовий дух показано як справжнє втілення волелюбності українців. Власне, А. Кащенко продовжує формувати в українській літературі особливе ставлення до руйнування Запорізької Січі як негативно-оціночне, а політику Російської імперії у цьому контексті – як загарбницьку та ганебну. Це сприяло утворенню дуже важливого національного соціокультурного контексту, адже «література є дуже важливим будівельним блоком і водночас засобом вираження національної ідентичності. Ставлення різних націй до перемоги та поразки дуже різняться і певною мірою залежать від чинників, відображених у літературі. Схоже, що головну роль у формуванні національної ідентичності відігравали війни, незалежно від того, як вони закінчувалися: перемогою чи поразкою. Пам'ять про ці війни облагороджувалася, коли їх описували етнічні еліти. Такі опрацювання сприяють формуванню горизонтальної та вертикальної етнії, а отже, і почуття належності до нації, але породжені ними форми поведінки помітно різняться» [13, с. 31–32]. Національну ідентичність українців сильно зміцнили нагадування про Запорізьку Січ як *sacrum* українського географічно-ментального простору, закріпивши в уяві численних читачів прози А. Кащенка ознаки історичної ідентичності «нації-як-народу» (Ева Томпсон) образи, виплекані художнім словом.

Поетика та семантика образу Запорізької Січі у «Зруйнованому гнізді» одночасно розгортається в кількох, семантично пов'язаних площинах географічної та історичної репрезентації.

Формування семантичної структури образу Запорізької Січі як сакрального топосу в А. Кащенко («Зруйноване гніздо») засноване насамперед на пейзажно-ліричній основі. Хронотоп твору, як і композиція, розгортаються так, що всі персонажі живуть немов у вічному колі тяжіння Січі: нею дихає степ, спогадами про неї живе старий козак Балан, вона – те, до чого прагне душа козака Рогози, і те, що оточує затишний дім Галі Балан. У творі дуже багато пейзажних картин, у яких подається ліризований, романтичний образ Степу й Запорізької Січі як сакральний топос у ментальній географії українців. Саме тому сльози з'являються на очах у козаків, які повертаються на руйновище Січі: «Перевівши очі на січові стіни, козаки побачили, що вони почали вже обсипатися і поростати травою, на башті ж, що стояла біля січової брами, видно було кількох робітників, що руйнували її ломами» [5, с. 476]; «То будується економія того князя, що йому цариця Катерина подарувала всі сі землі, разом з нашою Січчю. Тут уже й управитель його живе. От на ті то будівлі й беруть камінь з Січових башт... Туди ж на підмурки побрали з цвинтаря й кладовища всі хрести й надгробки... Байдуже їм до того, що то могили славних лицарів і що по надгробках святе письмо повибиване... Вони б'ють надгробки й хрести на каміння і мурують з них будинки. Туди ж і всі каплички з великого січового кладовища пішли!...» [5, с. 477]. Руйновище оселі Балана й руйновище Січі, та ще більше – те, що нові палаци будуються із могильних плит, і таким чином і колективна, й індивідуальна історична пам'ять знищується, доповнюють пейзажно-ліричний топос Січі іншим виміром – історичної репрезентації.

У «Зруйнованому гнізді» А. Кащенко цей аспект є одним із елементів посилення сакралізації топосу Січі. Смерть Запорізької Січі показано в семантичному колі інших подій – руйнування роду в родовому гнізді козака Балана і родовому гнізді його Галі та Рогози. Відтак географічно-ментальний топос доповнюється історичною репрезентацією, легітимуючи топос Січі в історичній пам'яті українського народу. Переїмання спадщини минулого – важливий етап у формуванні історичного мислення нації, особливо коли йдеться про моральний аспект цієї спадщини. Витіснення пам'яті про зруйновану Катериною Січ у формуванні історичної пам'яті українців зіграло негативну роль, однак спогади про це було збережено в історичних

піснях, а згодом – про сакральний топос Запорізької Січі – в історичній прозі. І твори А. Кащенко відіграли в цій процесі дуже важливу сенсотвірну роль – з огляду на їх поширеність і популярність. Завдяки цьому «я» нащадків зливалася з «ми» їхніх попередників у часовій інтерсуб'єктивності» [10, с. 285] історичної ідентичності. «Міжпоколіннєве перенесення відповідальності» (Й. Рюзен) [10, с. 286] має велике значення у процесах формування спогадів про минуле та історичної репрезентації в індивідуальній і колективній історичній пам'яті.

Саме на цьому акцентує М. Грушевський, аналізуючи роль і місце письменника в соціокультурному бутті України першої половини ХХ ст.: «...в популярнім катеринославським письменнику А. Кащенку наша література ... дістала цінного продовжувача колишніх праць Скальковського та Еварницького по історії Запоріжжя і його старинностям. Почавши з популярних белетристичних оповідань з історії козаччини і Запоріжжя, особливо його останньої доби, він перейшов до популярних історичних начерків і останніми часами дав більші популярно-історичні роботи, які продовжують праці Еварницького по історії Запоріжжя» [2, с. 163].

Важливою особливістю поетики творення сакрального топосу Запоріжжя в А. Кащенко є те, що поряд із лірико-пейзажними картинками завжди йдуть роздуми персонажів про місце і роль Січі в бутті українського народу (як-от у Балана: «Болючі думки, мов убиті у мозок цвяхи, пекли голову старого. – Так ось до чого воно йшло скасування Запорожжя... Щоб наші землі та степи, кривавицею дідів та прадідів політі, пороздавати вельможам... Невже ж воно справді так і буде? Невже Господь святий попустить, щоб нас, вільних людей, повернули в неволю? Нащо ж, Господи, ти привів мені старому діждати такої недолі? Чому не прибрав мене раніше? Всю ніч гнітили такі думки козака і всю ніч не заплющував він очей, благаючи Бога, щоб він або одвернув геть сю чорну хмару тяжкої недолі, що нагнітила їх, або прийняв його до себе» [5, с. 482]). Мотив туги за втраченою свободою, вільним заможним життям у родинному колі в історичній повісті А. Кащенко тісно пов'язаний зі структурою спогаду-роздуму, який є невіддільною частиною композиційної будови твору. Власне, композиція «Зруйнованого гнізда» – це поєднання кількох важливих площин: реальної, сучасної персонажам (у ній розгортається трагедія втрати родинного гнізда, кривава розправа над запоріжцями Баланом, Галею та ін.), а також – спогадової (це насамперед спогади Балана, який пригадує колишню Січ, розповідає легенди та перекази

про Запорізький край і життя козаків, їхні подвиги). Ці дві площини взаємопереплетені: реальна завдає болю й туги українцям, а спогадова – нагадує про славні часи козацької вольності, вона ідеалізується й дисонансує з кривавим світом, який прийшов на Січ із російськими військами. Так моделюється ще одна площина – колоніального дискурсу, і саме він фіксується у спогадах Галі, Демка, Петра, Івана – усіх, хто вимушено полишали Запорізький край, тікаючи від російських загарбників: «Дуб плив лиманом на південь, і оселя, що у ній народилася й зростала Галя, разом з садком і вербами меншала й зникала з очей, сповиваючись туманом. Галя не шкодувала тепер за тим, що рідної оселі скоро не видно буде, бо та оселя була місцем її нелюдських страждань. Всі думки молодої жінки тепер линули за море, до Дунаю, в ту привітну сторону, де, як розказували Демко та Іван, люди ще працювали тільки для себе і жили так само вільно, як жили колись запорожці понад Дніпром» [5, с. 539]. Спогад є одним із елементів посилення антиколоніального дискурсу в повісті «Зруйноване гніздо», як і криваві сцени насилля над Галею, трагічні сцени виселення з хати родини Баланів та ін. У семантичному просторі повісті відбувається моделювання пейзажно-географічного/історично-ментального/антиколоніального дискурсів довкола сакрального для українців топосу Запорізької Січі. І спогад-роздум відіграє у конструюванні хронотопу повісті важливу роль: він є «культурно домінантним критерієм змісту історичного самоусвідомлення» [10, с. 266], втрату якого українці переживають важко. Та одночасно А. Кащенко акцентує на тому, що персонажі «Зруйнованого гнізда» не відмовляються від своїх спогадів про Січ, а «визнання втрати без відмови від утраченого безмовно призведе до теми історичної жалоби» [10, с. 266], яка буде наголошуватися у творчості поетів «празької школи».

Отже, в історичній повісті «Зруйноване гніздо» А. Кащенко здійснено спробу представити топос Запорізької Січі як місця історичної пам'яті в різних його іпостасях: пейзажно-географічній, ментальній, історичній репрезентації як сакрального для українців топосу свободи й незалежності. Образ Запорізької Січі має сакрально-історичний вимір, він є своєрідним композиційним і просторово-часовим центром оповіді. Його сакральний вимір моделюється завдяки спогаду, в якому фіксується пригадування про минуле Запорізького краю. Трансформація географічно-пейзажних картин (а опис Січі в історичній повісті А. Кащенко розвивається від пейзажів до акцентування в образі Запорізької Січі історичного, соціокультурного, національного

значення) в соціокультурну та історичну репрезентацію, що неодмінно спричиняє зміну ціннісних орієнтирів персонажів. Якщо на початку твору для Демка Рогози Січ – утрачене минуле, однак він іще не сповнений гнівних почуттів, то наприкінці палким гнівом проти поневолювачів займається і його серце, і серце Галі, й серця читачів «Зруйнованого гнізда». Мотив руйнування Січі в А. Кащенко трансформується і доповнюється також мотивом соціального гноблення вільних козаків, покріпачення їх росіянами, а тому можна говорити про розгортання не тільки історичного дискурсу, а й антиколоніального. Спогад же у структурі твору має вирішальне значення: спочатку дію твору рухають не тільки пригоди, а й спомини козака Балана про колишню Січ, далі ж спогади про колишнє життя, про родинне гніздо, про славу і життя на Січі дедалі частіше зринають у Галі, Демка та інших персонажів твору. Тому спогад можна вважати одним із провідних семантичних парадигм у художньому просторі історичної повісті «Зруйноване гніздо». Він не просто інкорпорований у текст повісті, а є елементом індивідуального стилю А. Кащенко, чия проза – це цілісний дискурс спогадів про славне минуле українського народу, його історію.

Небезпеку спогаду як пригадування минулого радянська влада відчуватиме і через багато років по тому, як були написані й опубліковані твори А. Кащенко. Так, Л. Абраменко у статті «Висновки цензора щодо історичних творів як доказ причетності до “українського буржуазного націоналізму” на початку 1950-х рр.» наводить цікаві свідчення, зафіксовані у висновках цензора на книги письменника, що їх було вилучено в Я. О. Кравчука та долучено до його кримінальної справи. Висновки цензора щодо повістей А. Кащенко («З Дніпра на Дунай», «Під Корсунем») настільки промовисті, що варто навести їх повністю (цит. зі статті Л. Абраменка):

«Заключение по книге А. Кащенко “З Дніпра на Дунай” 1948 г.

Полуприключенческая, полудетская историческая повесть с ясно чувствваемым украинским национальным душком. Характерна уже сама тема ее: разрушение Запорожской Сечи “московским” войском и бегство казачества на Дунай в Турцию. Нечего и говорить, что речь идет о “постороннем” войске на Украине, что вся повесть проникнута лживым романтизмом, идеализирующим сечевую жизнь, разрушаемую москалями. Любопытно, что место издания не указано, а лишь сказано “на чужині”. Однако явно, что книга издана за

счет американцев и проводит их идеологию – возбуждение розни украинцев и великого брата их – русского народа.

На стр. 32 автор жалуется, что “москалі громилі святу Покрову і рубали на шматки срібні царські врата”, т. е. новий вред от “москалей – они нашу украинскую церковь руйнують”.

На стр. 34 автор рисує молебствие и пишет о “захопленности величнiстю хвылыны”, т. е. снова проповедь религиозности.

Очень интересна и стр. 44, где скупой полковник готов отказаться от всех своих богатств во имя “казацкой воли”. Иными словами – единый поток бесклассового украинского народа: типичная и очень вредная националистическая концепция, выдвинутая еще Винниченком и Ефремовым.

*Цензор Киевского ОБЛЛИТА Втингер
26 сентября 1951 года» [1, с. 431].*

Безапеляційні судження цензора спрямовані насамперед проти тих мотивів, якими пронизані фактично всі твори А. Кащенко: важливість історичної пам'яті (спогаду, легенди, переказу та ін.), у яких народ фіксує своє минуле, завдяки яким формується індивідуальна та колективна історична пам'ять, що тримає зв'язок поколінь, не дає їм змоги загубитися у вирі часу. В історичному досвіді пам'ятання українська нація зберегла своє минуле і не втратила своє «я». Цей позитивний досвід А. Кащенко пропонує і своїм сучасникам – читачам своїх історичних повістей та нарисів як приклад мужності пам'ятати про себе, своїх предків, гіркі втрати і щасливе життя на вільній землі. Історична проза А. Кащенко, як і доля кожного з персонажів «Зруйнованого гнізда» (Галі, Демка, старого козака Балана), – приклад того, як треба поєднувати покоління в історичній перспективі. І провідна тема «Зруйнованого гнізда» – це тема родинної спільноти роду, що несе пам'ять про своє родове гніздо (хату Балана та Запорізьку Січ) через час, чим «угрунтовує себе у спільній історії» [10, с. 260].

Однак витіснення спогадів про Запорізьку Січ, применшення їх ваги і важливості в конструюванні історичної пам'яті та цілісності української нації тривало не тільки в кабінетах цензорів, а й на рівні органів державної влади. Показовий приклад – історія створення музею, присвяченого Січі. Перипетії його створення описує у своїх спогадах колишній голова Ради міністрів УРСР О. Ляшко [8], наголошуючи на тому, як відклали цю подію, як «пробуксовували» прийняті рішення, і навіть палкі пориви П. Шелеста щодо відродження

слави Хортиці нівелювалися. Так, П. Тронько пригадує: «Чего нельзя было отнять у Шелеста, так это его чувства национального самосознания. При нем принимались решения, связанные с возрождением культуры. В частности, в 1965 году было принято, я бы сказал, историческое, постановление об увековечении памятных мест, связанных с историей украинского казачества, и строительстве мемориала на острове Хортице, который так до сих пор и не завершено. Интересно, что все эти начинания активно воплощались в жизнь уже при Щербицком» [7]. А от Г. Крючков цитує лист В. Щербицького до ЦК КПРС від 25.06.1972 р., в якому В. Щербицький акцентує: «Тов. Шелест П. Ю. активно підтримував ідею створення меморіального комплексу “Запорозька Січ” на острові Хортиця. В той же час дотепер не вирішено питання про створення гідних комплексів героїчним захисникам Севастополя і Перекопу» [6, с. 65]. Цитата В. Щербицького – яскравий приклад того, як національно марковані місця пам'яті витіснялися на периферію, спогади про них нехтувалися, натомість наголошувалося в суспільній колективній історичній свідомості на місцях пам'яті, пов'язаних із революцією 1917 р. чи подіями радянсько-німецької війни 1941–1945 рр. Символізація ж Запорізької Січі як сакрального топосу українського минулого – ігнорувалася, формуючи в колективній (та й індивідуальній) історичній пам'яті інший вимір вітчизняного минулого – ідеологічно маркований. У результаті історична ідентичність та тяглість історичної ідентичності, зафіксована в історичних піснях, історичній прозі (зокрема А. Кащенко), деформувалася й руйнувалася, поступаючись місцем ідентичності радянської людини.

Висновок. Н. Дейвіс пояснює цю ситуацію з огляду на ту політику, яка формувалася в перші пореволюційні роки: «Більшовицька політика була спрямована на відновлення сконалої Російської імперії в новій, комуністичній подобі. Більшовики з самого початку прагнули накинати централізовану партійну диктатуру, ховаючи її за фасадом культурної автономії та номінальних державних структур» [4, с. 943]. Ця ситуація позначилася на тематиці й проблематиці української історичної прози ХХ ст. – звужувалося коло тем, на які можна було писати, а головне – автор повинен був розставляти чіткі ідеологічні акценти в національній історії, які б корелювалися з політикою формування не української, а радянської історичної пам'яті.

Джерела та література

1. Абраменко Л. Висновки цензора щодо історичних творів як доказ причетності до «українського буржуазного націоналізму» на початку 1950-х рр. [Електронний ресурс] / Л. Абраменко. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/42035/12-AbramenkoNEW.pdf?sequence=3>
2. Грушевський М. Рецензія на твори А. Кащенко «Оповідання про славне Військо Запорізьке низове» і «Великий Луг Запорозький» / М. Грушевський // Україна. – 1924. – Кн. 4.
3. Грушевський М. Спомини / М. Грушевський ; передм. Ф. П. Шевченка ; підгот. тексту і прим. С. І. Білоконя // Київ. – 1988. – № 9. – С. 115–149.
4. Дейвіс Н. Європа. Історія / Н. Дейвіс ; [пер. з англ. П. Таращук]. – К. : Основи, 2000. – 1464 с.
5. Кащенко А. Зруйноване гніздо : історичні повісті та оповідання / А. Кащенко ; упоряд., авт. післям. та прим. В. Г. Беляєв. – К. : Дніпро, 1991. – 647 с.
6. Крючков Г. К. Трудные уроки. Раздумья бывшего партийного работника / Г. К. Крючков. – К. : Оріяни, 2004. – С. 65.
7. Лисниченко И. Академик Петр Тронько: «Как-то позвонил мне рассерженный Щербицкий: «Ты что там рухлядь возишь? Тебе что – делать нечего?!» / И. Лисниченко // Факты и комментарии. – 2000. – 4 авг.
8. Ляшко А. П. Груз памяти : воспоминания : трилогия. Кн. 3, ч. 2. На ступенях власти / А. П. Ляшко. – К. : Деловая Украина, 2001. – С. 58–65.
9. Поети Празької школи: Срібні сурми : антологія / упорядкув., передм. та літ. силуети М. Ільницького. – К. : Смолоскип, 2009. – 916 с.
10. Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення / Йорн Рюзен ; [пер. з нім. В. Кам'янець]. – Львів : Літопис, 2010. – 358 с.
11. Томпсон Е. М. Трубадури імперії: російська література і колоніалізм / Ева М. Томпсон ; [пер. з англ. М. Корчинської]. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2006. – 368 с.
12. Юнг К.-Г. Архетип и символ / К.-Г. Юнг ; сост. и вступ. ст. А. М. Руткевича. – М. : Ренессанс, 1991. – 304 с.
13. Яковенко Н. Паралельний світ : дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI–XVII ст. / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2002. – 416 с.

Сурьяк Николай. Поэтика образа Запорожской Сечи в исторической повести Адриана Кащенко «Разрушенное гнездо»: социокультурное и семантико-стилистическое измерение. В статье анализируются особенности функционирования образа Запорожской Сечи в украинской литературе и социокультурном пространстве.

Ключевые слова: историческая повесть, хронотоп, Запорожская Сечь.

Suriak Mykola. Poetics Image Zaporizhzhya Sich in Historical Novel “Ruined Nest” of Adrian Kashchenko: Sociocultural, Semantic and Stylistic Dimension. In the article the features of functioning of appearance of Zaporozhian Sich are analysed in Ukrainian literature and sociocultural space.

Key words: historical novel, khronotop, Zaporozhian Sich.